

بهروز وجدانی و میرعلیرضا میرعلی نقی در گفت‌وگو با «ایران» از مصایب پژوهش در حوزه فرهنگ و کم توجهی به آن می‌گویند

ساز ناوک پژوهش روی صحنه موسیقی

ندا سیجانی / روزنامه نگار - ۲۵ آذرماه در تقویم رسمی کشور،امروز پژوهش نامگذاری شده عنوانی که پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به‌منظور گسترش فرهنگ پژوهش در جامعه، از سوی «شورای فرهنگ عمومی کشور» انتخاب گردید. براساس اهمیت این موضوع درحوزه‌های مختلف فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و… یک هفته را به این مناسبت اختصاص داده‌اند. اما مبحث ما در خصوص پژوهش در حوزه فرهنگ بویژه در بخش موسیقی است که از دید صاحب نظران و کارشناسان این حوزه مغفول مانده. حوزه‌ای با قدمتی کهن و گسترده و با تنوع موسیقایی بسیار، بویژه در بخش موسیقی اقوام ایران، اما با وجود چنین پیشینه‌هایی، چندان پژوهش‌های مهم و مرجوسی تألیف نشده و در دسترس نیست، این در حالی است که بسیاری از بزرگان و استادان پیشکسوت این حوزه فوت کرده‌اند و علاوه بر آن بسیاری از نواها، آواها و سازهای موسیقی اقوام ایران نیز به فراموشی سپرده شده و از بین رفته است. البته در بخش موسیقی دستگاهی هم چنین مشکلاتی وجود دارد و آنچه امروزه به عنوان کتاب‌های پژوهشی قابل دسترس است، وامانده استادان گذشته بوده که تعداد آن انگشت شمار است مانند کتاب ابوالحسن خان صبا. بهروز وجدانی، پژوهشگر و مترجم حوزه مردم شناسی و موسیقی و میرعلیرضا میرعلی نقی پژوهشگر حوزه تاریخ موسیقی شهری ایران در گفت‌وگو با «ایران» درباره موضوع پژوهش در عرصه موسیقی اظهار نظرهایی داشته‌اند که در ادامه می‌خوانید:

■ **کم توجهی به پژوهش موسیقی اقوام ایران در سطح ملی**
بهروز وجدانی پژوهشگر و مترجم حوزه مردم شناسی و میرعلی گفت‌وگو با «ایران» درباره پژوهش‌هایی که طی این سال‌ها در خصوص موسیقی

بویژه موسیقی اقوام ایران صورت گرفته بیان داشت:«خوشبختانه در کشوری زندگی می‌کنیم با تنوع قومی و زبانی بسیار و البته تنوع موسیقایی در بین اقوام. موسیقی‌هایی زیبا، دلنشین و متنوع و گسترده که نیاز است در این زمینه آموزش، پژوهش، تألیف و مستندسازی‌هایی صورت بگیرد. البته هر تعداد کار درباره موسیقی اقوام ایران تولید و ساخته شود، در مقایسه با عظمت این موسیقی بسیار کم است.» او با بیان اینکه پژوهش در موسیقی اقوام به دو دسته تقسیم می‌شود گفت:«تامسی پژوهش‌هایی که تا به امروز انجام گرفته نخست مربوط به پژوهشگران ایرانی بوده که در خارج از کشور تحصیل کرده یا در حال تحصیل هستند و برپای گذراندن نوا یا رساله دوران دکتری، این دروس را می گذرانند؛ پژوهش‌هایی که اغلب به چاپ رسیده و از منابع بسیار خوب در زائر موسیقی اقوام بوده است و در دسترس مردم قرار دارد. دسته دیگر مربوط به پژوهشگرانی است که تا حدودی گمنام بوده‌اند و پژوهش‌هایشان دارای نکات بدیع و تازه است، به این دلیل که توسط پژوهشگران بومی نوشته شده، اما متأسفانه تعداد چاپ آنها محدود است. به عنوان مثال پژوهشگری گمنام در حوزه موسیقی، علاقه‌مند به موسیقی و فرهنگ منطقه خود بوده و در این رابطه مقاله یا کتابی نوشته که متأسفانه در همان منطقه و محدوده کوچک برای مردم و مخاطبان قابل دسترس بوده است.»

این پژوهشگر می‌گوید:«کمتر افرادی به پژوهش موسیقی اقوام در سطح ملی پرداخته‌اند به گونه‌ای که به صورت یک کتاب وزین منتشر شود و قابل استفاده برای عموم مردم باشد.» وی در ادامه افزود:«پژوهش در موسیقی اقوام بیشتر به صورت ضبط آثار و مستندسازی‌های صوتی و تصویری بوده که خوشبختانه در چند سال گذشته فعالیت‌های بسیار خوب و چشمگیری در این زمینه انجام گرفته است و اغلب این پژوهش‌ها در مؤسسه فرهنگی - هنری ماهور به چاپ رسیده و می‌توان گفت شاخص‌ترین و ممتازترین پژوهش‌های موسیقی اقوام ایران در این مؤسسه قابل دسترسی است. البته در این مؤسسه کتاب‌هایی هم از پژوهشگران ایرانی خارج از کشور به چاپ رسیده که جزو بهترین منابع ما هستند. ولی در هر صورت با توجه به عظمت و شگفتی‌هایی که در موسیقی اقوام ایران نهفته است، این موسیقی کمتر مورد

است و خدمات بسیاری در پایداری موسیقی ردیف دستگاهی ما داشته است. بدین معنا اگر به موسیقی‌هایی که در شهرهای ما رواج دارند و معرف موسیقی ردیف دستگاهی هستند، دقت کنید و به نعمات آنها توجه شود، متوجه خواهید شد تعداد بسیاری از این نعمات مربوط به موسیقی اقوام ایرانی است و شناگر این است که گمنام‌ترین مجریان موسیقی اقوام ایرانی هم در پایه‌ریزی موسیقی معروف به موسیقی ردیف دستگاهی، نقش و سهم بسیاری داشته‌اند. نکته دیگر اینکه تا آنجا که به عنوان یک علاقه‌مند و پژوهشگر موسیقی مطلع هستم می‌توانم بگویم تقریباً قسمت کمی از موسیقی اقوام ایرانی تحت عنوان موسیقی بخشی‌های خراسان در سال ۲۰۱۰ به ثبت یونسکو رسیده و در سال ۲۰۰۹ هم ردیف‌های موسیقی ایرانی که مربوط به موسیقی شرقی است به ثبت جهانی رسیده است. البته سازهایی مانند دوتار که مربوط به موسیقی اقوام است و همچنین عود و گمانچه که مربوط به موسیقی ردیف دستگاهی است نیز به ثبت جهانی رسیده و از ۲۱ پرونده که در یونسکو ثبت جهانی شده، ۵ پرونده آن مربوط به موسیقی است که موضوع بسیار مهمی است و نشان دهنده جایگاه والا و مهم و حیاتی موسیقی در میراث فرهنگی ناملموس کشورمان است.

براین اساس، باید بگویم موسیقی ما چه در بعد رسمی که در دانشگاه‌ها تدریس می‌شود و بیشتر ردیف میرزا عبدالله و موسیقی ردیف دستگاهی بوده است و آنچه که مربوط می‌شود به موسیقی اقوام ما است به قدری قوی، غنی، گسترده ، پیچیده و متنوع است که قابل مقایسه با پژوهش‌هایی که درباره آن انجام شده و حتی اجرا و مستندسازی‌هایی که در این زمینه انجام شده، نیست.»

این پژوهشگر موسیقی در ادامه افزود:«صدا و سیما، سازمان میراث فرهنگی و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و هر نهادی که به نوعی با موسیقی در ارتباط است باید در امر پژوهش، پژوهشگران را تشویق کنند تا تمام تالیفات، ترجمه و پژوهش‌هایشان به سبب غنایی که در حوزه موسیقی وجود دارد، بیشتر توجه شود و هفته پژوهش می‌تواند بهانه این موضوع باشد.»

■ **نبود مرکز و نهادی پژوهشی مستقل**

میرعلیرضا میرعلی نقی، محقق و پژوهشگر تاریخ موسیقی ایران در گفت وگو با «ایران» در پاسخ به این سؤال که آیا طی این سال‌ها به لحاظ کمی و کیفی پژوهش‌های

اثرگذاری در حوزه موسیقی انجام گرفته یا خیر بیان داشت: «پژوهش در حوزه موسیقی در یک عرصه نبوده و در این زمینه، پژوهشگران مختلف در عرصه‌های متفاوت فعالیت داشته و دارند اما از آنجایی که مرکز یا نهاد پژوهشی مستقلی در

■ **سه‌شنبه ۲۹ آذر ۱۴۰۱**

■ **سال بیست و هشتم**

■ **شماره ۸۰۸۳**

نگارخانه‌های تهران اواخر پاییز چه آثاری به نمایش گذاشتند؟

نمایشگاه مجازی کارتون و کاریکاتور

گروه فرهنگی / نگارستان حوزه هنری انقلاب اسلامی روز یکشنبه ۲۷ آذرماه نمایشگاه مجازی کارتون و کاریکاتور را با موضوع جام جهانی ۲۰۲۲ قطر افتتاح کرد. این نمایشگاه مجازی منتخبی از آثار برگزیده در مسابقه بین‌المللی کارتون و کاریکاتور است که به همت حوزه هنری دیجیتال و با همکاری مرکز هنرهای تجسمی حوزه هنری برگزار شده و ۳۳ اثر را در معرض دید علاقه‌مندان قرار داده است. این نمایشگاه با موضوع چهره بازیکنان و کادر

این نمایشگاه، از شبیه‌سازی فضای ورزشگاه استفاده شده که در نوع خود یک اتفاق جدید و منحصربه‌فرد است. قابلیت رای‌دهی به آثار از جمله امکاناتی است که در این نمایشگاه مجازی وجود دارد و بازدیدکنندگان می‌توانند با انتخاب اثر مورد علاقه خود، در قرعه‌کشی ۵ جایزه ۳ میلیون ریالی شرکت کنند.

نمایشگاه عکس گروهی نورا

نگارخانه عکاسان جوان نمایشگاه گروهی عکس «نورا» را به مدت یک هفته برگزار می‌کند. آثار هنرجویان و فارغ‌التحصیلان عکاسی خانه عکاسان جوان در گالری این خانه افتتاح می‌شود. این نمایشگاه روز جمعه ۲۵ آذر ۱۴۰۱ افتتاح شد و به مدت یک هفته برقرار است. در استیتمنت این نمایشگاه آمده: «رقص نور و سایه، سماع رنگ و نور، جوانه

در جوانه پویش و جاودان در جاودان زبایی؛ نه آنکه مباحث باقیم باقی‌مانده عکاسی که تنها انعکاس آن هستیم. هرچه زیبا و فریابست در هر جا و همه‌وقت آفریده او است و هنر کمی بیشتر تماشا کردیم، عمیق‌تر

دیدیم و توانستیم با ابزار هنر عکاسی آن را به تصویر

بکشیم. آنچه بود و هست و همه‌مان ساده از کنارش می‌گذریم، ما که جان خود با نور شستیم، در رقص نورا، دیگرانی را فرامی‌خوانیم که اگر چشمانتان می‌طلبد: بسم‌الله نور»

علاقه‌مندان می‌توانند برای تماشای این آثار به آدرس خیابان ولی عصر(عج)، خیابان یوسف‌آباد، خیابان چهارم، پلاک ۳، طبقه دوم مراجعه کنند.

نمایشگاه نقاشی رز

نمایشگاه نقاشی «رژ» شامل آثاری از بهناز اژدریان خالق سبک گل رژ در نگارخانه شفق دایر شده است. در این نمایشگاه ۱۳ اثر نقاشی بهناز اژدریان با بهره‌گیری از تکنیک رنگ روغن و متشکل از ۱۱ تابلو در معرض نمایش عموم قرار دارد.

خیابان بیست‌ویکم، بوستان شفق، فرهنگسرای خانواده افتتاح می‌شود و تا پنجم دی برقرار خواهد بود. علاقه‌مندان می‌توانند از ساعت ۹ تا ۱۸ روزهای برپایی نمایشگاه از آثار به نمایش درآمده دیدن کنند.

اندیشه نمایشگاه «شهدای ترور از صدر اسلام تاکنون»

نگارخانه اندیشه، نمایشگاه «شهدای ترور از صدر اسلام تاکنون» را زیر نظر منوچهر اسماعیلی برگزار می‌کند. به مناسبت فرارسیدن سومین سالگرد شهادت سردار سلیمانی، نگارخانه اندیشه نمایشگاه هنری جدیدی را زیر نظر منوچهر

از شهیدان سلیمانی و فخری‌زاده و مجموعه عاشورا است که توسط منوچهر اسماعیلی خلق شده است.

در این نمایشگاه، ۲۲ اثر در حوزه‌های هنری تجسمی آبرنگ، مینیاتور و تصویرسازی به نمایش گذاشته شده است. این نمایشگاه در نگارخانه اندیشه راه‌اندازی شده و تا آخر این هفته ادامه خواهد داشت.